

חוברת תרגול – גיאוגרפיה לכיתות ה׳–ו׳: חוקרים את כדור הארץ

מהדורה למורה עולים חדשים

מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- לחזק הבנה של מושגי יסוד בגיאוגרפיה פיזית ואנושית דרך כל שש היחידות
- לתרגל קריאה והבנה של מפות, טבלאות וגרפים הקשורים לתוכן הנלמד
- לקשר בין תהליכים בטבע (אקלים, טופוגרפיה, מים, אקולוגיה) לחיי היום-יום ולישראל
- לעודד שימוש בשפה מדויקת ומושגים גיאוגרפיים נכונים בכתב

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א׳ – פרק 1 • הרשת הגיאוגרפית: קווי רוחב וקווי אורך – נכון או לא נכון

1. נכון – קו המשווה אכן מוגדר כקו הרוחב 0 מעלות ומחלק את כדור הארץ לשני חצאים
2. לא נכון – קווי הרוחב הם המקבילים שלא נפגשים; קווי האורך דווקא נפגשים בקטבים
3. נכון – קו האורך הראשי הוא קו האורך 0 מעלות, ועובר דרך גריניץ׳
4. לא נכון – ככל שמתקרבים לקטבים קווי הרוחב קצרים יותר, לא ארוכים יותר
5. נכון – חוג הסרטן הוא קו רוחב מיוחד הנמצא בכ-23.5 מעלות צפון

חלק ב׳ – פרק 1 • הרשת הגיאוגרפית: קווי רוחב וקווי אורך – השלמת משפטים

1. דרומי
2. 90
3. 23.5
4. אורך
5. 0

חלק ג׳ – פרק 1 • הרשת הגיאוגרפית: קווי רוחב וקווי אורך – יישום וחשיבה

1. קווי הרוחב הם עיגולים שלמים סביב כדור הארץ ברוחבים שונים ולכן לעולם לא נוגעים זה בזה; קווי האורך הם חצאי עיגולים שמתחילים ומסתיימים בקטבים, ולכן כולם נפגשים שם
2. חצי הכדור הצפוני (כי הרוחב צפוני) וחצי הכדור המזרחי (כי האורך מזרחי)
3. לדוגמה: מספר שורה ומספר כיסא באולם קולנוע, או שורה ועמודה במשחק איקס עיגול
4. כי כדור הארץ עגול, וליד המשווה ההיקף של העיגול רחב ביותר, ואילו ככל שמתקרבים לקטבים העיגולים נעשים קטנים יותר עד שמגיעים לנקודה בקוטב עצמו

חלק ד׳ – פרק 2 • אזורי אקלים בעולם ומזג אוויר – הבנה בסיסית

1. ב – יום או ימים ספורים
2. ג – 30 שנה
3. ב – מדחום
4. ב – לחץ אוויר

חלק ה׳ – פרק 2 • אזורי אקלים בעולם ומזג אוויר – התאמת מכשירי מדידה

1. ד (טמפרטורה) – 1
2. ג (כמות המשקעים במ"מ) – 2
3. ה (כיוון הרוח) – 3
4. ב (מהירות הרוח) – 4
5. א (כמות אדי המים באוויר) – 5

חלק ו׳ – פרק 2 • אזורי אקלים בעולם ומזג אוויר – יישום וחשיבה

1. כל משפט המתאר מצב רגעי, למשל: היום יורד גשם, או מחר יהיה חם.
2. מזג אוויר הוא מה לובשים היום (מצב רגעי), אקלים הוא כל הבגדים שיש בארון (תמונה כללית לאורך שנים).
3. קו רוחב, גובה מעל פני הים, קרבה לים.
4. יום אחד הוא מזג אוויר רגעי; אקלים נקבע לפי ממוצע נתונים לאורך שנים רבות, ולא לפי יום בודד.

חלק ז׳ – פרק 3 • טופוגרפיה, צורות נוף ותהליכים בכדור הארץ – הבנה בסיסית

1. א – הצורה והגובה של פני השטח
2. א – פני הים
3. א – כ-1,200 מטר

חלק ח׳ – פרק 3 • טופוגרפיה, צורות נוף ותהליכים בכדור הארץ – שיפוע, קווי גובה וכוחות

1. נכון – חוף ים המלח נמצא בערך 430 מטר מתחת לפני הים, והוא המקום הנמוך ביותר על היבשה בעולם
2. לא נכון – קווים צפופים מסמנים מדרון תלול; קווים רחוקים מסמנים מדרון מתון
3. נכון – לעומתם, כוחות חיצוניים כמו בליה וסחיפה פועלים על פני השטח

חלק ט׳ – פרק 3 • טופוגרפיה, צורות נוף ותהליכים בכדור הארץ – יישום וקריאת מפה

1. 1 – ג (שטח נמוך)
2. 2 – א (שטח גבוה יותר)
3. 3 – ד (מים)
4. 4 – ב (מים עמוקים יותר)

חלק י׳ – פרק 3 • טופוגרפיה, צורות נוף ותהליכים בכדור הארץ – מושגים נוספים

1. גובה
2. חיצוניים

חלק י״א – פרק 4 • גיאוגרפיה אנושית: אוכלוסייה והתיישבות – הכרת המושגים

1. ב – את בני האדם במרחב - איפה גרים, כמה הם ובמה עובדים
2. ג – הודו וסין

חלק י״ב – פרק 4 • גיאוגרפיה אנושית: אוכלוסייה והתיישבות – נכון או לא נכון והשלמות

1. נכון – כך מוגדרת אוכלוסייה ביחידה
2. לא נכון – זו שאלה של גיאוגרפיה אנושית, הפיזית שואלת איך נוצר ההר

חלק י״ג – פרק 4 • גיאוגרפיה אנושית: אוכלוסייה והתיישבות – השלמת משפטים

1. 8.2
2. הגירה
3. תמותה

חלק י״ד – פרק 4 • גיאוגרפיה אנושית: אוכלוסייה והתיישבות – חישובים וקריאת נתונים

1. 35 אנשים (60 פחות 25)
2. כ-3.6 מיליארד (6.1 פחות 2.5)
3. 200 תושבים לקמ״ר (2000 חלקי 10)

חלק ט״ו – פרק 5 • אקולוגיה, משאבי טבע ואנרגיה ירוקה – הכרת מושגי יסוד

1. א – מדע שחוקר את הקשרים בין יצורים חיים לסביבה
2. א – מייצר מזון לעצמו בעזרת אור השמש
3. ד – פטריות וחיידקים

חלק ט״ז – פרק 5 • אקולוגיה, משאבי טבע ואנרגיה ירוקה – תרגול

1. לא נכון – מערכת אקולוגית כוללת גם רכיבים דוממים כמו מים, אדמה, אוויר ואור שמש.
2. נכון
3. לא נכון – הם משאבים מתכלים שנוצרים במשך מיליוני שנים ואינם מתחדשים במהירות.

חלק י״ז – פרק 5 • אקולוגיה, משאבי טבע ואנרגיה ירוקה – יישום ובניית שרשרת מזון

1. צרכן ראשוני
2. ירוקה/מתחדשת

חלק י״ח – פרק 5 • אקולוגיה, משאבי טבע ואנרגיה ירוקה – התאמה וסידור

1. 1 – ג (עשב)
2. 2 – ד (חגב)
3. 3 – א (ציפור)
4. 4 – ב (פטריות וחיידקים)

חלק י״ט – פרק 6 • מים: מחזור המים ומקורות המים בישראל – היכרות עם המים בכדור הארץ

1. נכון – כדור הארץ נראה מהחלל כמו כדור כחול כי רוב השטח שלו מכוסה במים
2. לא נכון – כ-97% מהמים בכדור הארץ הם מים מלוחים בימים ובאוקיינוסים
3. נכון – רק חלק קטן מהמים המתוקים זמין בנהרות, באגמים ובמי תהום
4. לא נכון – פחות מאחוז אחד מכלל המים בכדור הארץ זמין לשימוש בני האדם

חלק כ' – פרק 6 • מים: מחזור המים ומקורות המים בישראל – שלבי מחזור המים

1. אידוי
2. עיבוי
3. משקעים
4. מי תהום

כרטיס יציאה – מה לחפש

- בדקו שהדוגמה מתאימה למושג ושההסבר מדויק ותואם את החומר שנלמד
- ודאו שההבחנה בין המושגים נכונה (למשל אקלים/מזג אוויר, צרכן/מפרק)
- השתמשו בתשובה כדי להחליט על אילו פרקים לחזור בשיעור הבא

טיפים להפעלה:

- ניתן לחלק את החוברת לשישה שיעורים נפרדים, פרק אחד לכל יחידה, בהתאם לסדר הלימוד בכיתה
- לתלמידים הזקוקים לתמיכה מומלץ להשתמש בגרסה עם בנק מילים ופחות פריטים לכל תרגיל
- כדאי לשלב קריאה חוזרת של ההסבר הקצר בתחילת כל פרק לפני מעבר לתרגילים
- ניתן לחזור על פרקים קודמים בתחילת כל שיעור חדש כדי לחזק את הזיכרון לטווח ארוך

חוברת תרגול – גיאוגרפיה לכיתות ה׳–ו׳: חוקרים את כדור הארץ

🌍 גיאוגרפיה לכיתות ה׳–ו׳ – חוקרים את כדור הארץ

· עולים חדשים

תוכן החוברת

1. פרק 1 – הרשת הגיאוגרפית: קווי רוחב וקווי אורך
2. פרק 2 – אזורי אקלים בעולם ומזג אוויר
3. פרק 3 – טופוגרפיה, צורות נוף ותהליכים בכדור הארץ
4. פרק 4 – גיאוגרפיה אנושית: אוכלוסייה והתיישבות
5. פרק 5 – אקולוגיה, משאבי טבע ואנרגיה ירוקה
6. פרק 6 – מים: מחזור המים ומקורות המים בישראל

שם: _____ כיתה: _____

יצרה: רוית ראש בן ישי

חוברת תרגול – גיאוגרפיה לכיתות ה׳–ו׳: חוקרים את כדור הארץ

חוברת התלמיד/ה עולים חדשים

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

פתרו כל פרק לפי הסדר. קראו, כתבו תשובות, ובסוף כל פרק בדקו את עצמכם.

📖 מילון קטן:

קו רוחב	עיגול דמיוני מסביב לכדור הארץ, מקביל לקו המשווה
קו אורך	קו דמיוני שמחבר בין הקטבים, עובר דרך גריניץ׳
אקלים	התמונה הכללית של מזג האוויר במקום לאורך שנים רבות
מזג אוויר	מצב האוויר בזמן קצר - היום או השבוע
טופוגרפיה	צורת השטח וגובהו ביחס לפני הים
קווי גובה	קווים במפה שמחברים נקודות באותו גובה
צפיפות אוכלוסין	כמות התושבים ביחס לשטח מסוים
שרשרת מזון	רצף שמראה מי אוכל את מי ואיך עוברת אנרגיה
מערכת אקולוגית	מקום שבו יצורים חיים ורכיבים דוממים משפיעים זה על זה
מחזור המים	תנועת המים המתמדת בטבע: אידוי, עיבוי, משקעים, זרימה וחלחול

1 חלק א׳ – פרק 1 • הרשת הגיאוגרפית: קווי רוחב וקווי אורך – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	קו המשווה הוא קו הרוחב 0 מעלות	☐	☐
2	קווי האורך מקבילים זה לזה ואף פעם לא נפגשים	☐	☐
3	קו האורך הראשי עובר דרך גריניץ׳	☐	☐
4	ככל שמתקרבים לקטבים, קווי הרוחב מתארכים	☐	☐
5	חוג הסרטן נמצא בכ-23.5 מעלות צפון	☐	☐

2 חלק ב׳ – פרק 1 • הרשת הגיאוגרפית: קווי רוחב וקווי אורך – השלמת משפטים

השלימו את המילה החסרה.

1. קו המשווה מחלק את כדור הארץ לחצי כדור צפוני ולחצי כדור _____

2. הקוטב הצפוני נמצא ב- _____ מעלות צפון מקו המשווה

3. חוג הגדי נמצא בכ- _____ מעלות דרום לקו המשווה

4. נקודת ציון על כדור הארץ נקבעת תמיד על ידי שני מספרים: קו רוחב וקו _____

5. קו האורך הראשי, שעובר דרך העיר גריניץ׳, נקרא גם קו האורך _____

3 חלק ג׳ – פרק 1 • הרשת הגיאוגרפית: קווי רוחב וקווי אורך – יישום וחשיבה

ענו בקצרה.

1. הסבירו מדוע קווי הרוחב נחשבים מקבילים ואף פעם לא נפגשים, בעוד שקווי האורך דווקא נפגשים בקטבים

2. נקודת ציון מסוימת היא 32 מעלות צפון, 35 מעלות מזרח. באיזה חצי כדור רוחב ובאיזה חצי כדור אורך נמצאת הנקודה?

3. תנו דוגמה משלכם למקום שבו שני מספרים יחד מצביעים על מקום אחד בדיוק, בדומה לקווי הרוחב והאורך

4. מדוע קו המשווה הוא קו הרוחב הארוך ביותר, בעוד שקווי הרוחב הקרובים לקטבים קצרים בהרבה?

4 חלק ד׳ – פרק 2 • אזורי אקלים בעולם ומזג אוויר – הבנה בסיסית

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מזג אוויר מתאר זמן קצר או ארוך?

א) שעה אחת בלבד ב) יום או ימים ספורים ג) שנה שלמה ד) כ־30 שנה

2. כמה זמן בודקים כדי לקבוע אקלים?

א) שבוע ב) חודש ג) 30 שנה ד) 100 שנה

3. עם מה בודקים אם חם או קר?

א) מד גשם ב) מדחום ג) שבשבת ד) ברומטר

4. מה מודד ברומטר?

א) לחות באוויר ב) לחץ אוויר ג) כיוון הרוח ד) כמות המשקעים

5 חלק ה׳ – פרק 2 • אזורי אקלים בעולם ומזג אוויר – התאמת מכשירי מדידה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. מדחום	____	**א.** כמות אדי המים באוויר
2. מד גשם	____	**ב.** מהירות הרוח
3. שבשבת	____	**ג.** כמות המשקעים במ"מ
4. מד רוח	____	**ד.** טמפרטורה
5. מד לחות	____	**ה.** כיוון הרוח

6 חלק ו׳ – פרק 2 • אזורי אקלים בעולם ומזג אוויר – יישום וחשיבה

ענו בקצרה.

1. תנו דוגמה למשפט שמתאר מזג אוויר (ולא אקלים).

2. הסבירו בקצרה את ההבדל בין מזג אוויר לאקלים לפי המשפט על הבגדים והארון.

3. רשמו שלושה גורמים שיכולים להשפיע על האקלים של מקום.

4. הסבירו למה לא ניתן לקבוע את האקלים של מקום לפי יום חם אחד בלבד.

7 חלק ז׳ – פרק 3 • טופוגרפיה, צורות נוף ותהליכים בכדור הארץ – הבנה בסיסית

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה המילה טופוגרפיה מתארת?

(א) הצורה והגובה של פני השטח (ב) כמות הגשם במקום (ג) מספר התושבים ביישוב

(ד) סוג האדמה בלבד

2. מה נקודת האפס למדידת גובה?

(א) פני הים (ב) פני ההר הגבוה בעולם (ג) קו המשווה (ד) מרכז כדור הארץ

3. מה גובה הר מירון בערך?

(א) כ-1,200 מטר (ב) כ-430 מטר (ג) כ-100 מטר (ד) כ-8,000 מטר

8 חלק ח' – פרק 3 • טופוגרפיה, צורות נוף ותהליכים בכדור הארץ – שיפוע, קווי גובה וכוחות

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	ים המלח נמצא מתחת לפני הים	☐	☐
2	כשקווי הגובה במפה צפופים מאוד, המדרון שם מתון ונוח לטיפוס	☐	☐
3	כוחות פנימיים כמו תנועת לוחות ורעידות אדמה פועלים בתוך כדור הארץ	☐	☐

9 חלק ט' – פרק 3 • טופוגרפיה, צורות נוף ותהליכים בכדור הארץ – יישום וקריאת מפה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. ירוק במפה פיזית	____	**א.** שטח גבוה יותר
2. צהוב וחום במפה פיזית	____	**ב.** מים עמוקים יותר
3. כחול במפה פיזית	____	**ג.** שטח נמוך
4. כחול כהה במפה פיזית	____	**ד.** מים

10 חלק י' – פרק 3 • טופוגרפיה, צורות נוף ותהליכים בכדור הארץ – מושגים נוספים

השלימו את המילה החסרה.

1. קו שמחבר על המפה נקודות הנמצאות באותו גובה נקרא קו _____

2. בליה וסחיפה הם דוגמאות לכוחות _____ הפועלים על פני כדור הארץ

11 חלק י"א – פרק 4 • גיאוגרפיה אנושית: אוכלוסייה והתיישבות – הכרת המושגים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. במה עוסקת גיאוגרפיה אנושית?

(א) איך נוצרים הרים ועמקים (ב) את בני האדם במרחב - איפה גרים, כמה הם ובמה עובדים

(ג) רק את מזג האוויר באזורים שונים (ד) את תנועת כדור הארץ סביב השמש

2. איפה גרים הכי הרבה אנשים בעולם?

(א) ישראל ומצרים (ב) ארצות הברית וקנדה (ג) הודו וסין (ד) צרפת וגרמניה

12 חלק י"ב – פרק 4 • גיאוגרפיה אנושית: אוכלוסייה והתיישבות – נכון או לא נכון והשלמות

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	אוכלוסייה היא כל האנשים שחיים במקום מסוים	☐	☐
2	גיאוגרפיה פיזית שואלת למה אנשים בוחרים לגור במקום מסוים	☐	☐

13 חלק י"ג – פרק 4 • גיאוגרפיה אנושית: אוכלוסייה והתיישבות – השלמת משפטים

השלימו את המילה החסרה.

1. בשנת 2025 חיים בעולם כ- _____ מיליארד בני אדם

2. שלושה גורמים שמשנים את מספר האוכלוסייה הם ילודה, תמותה ו- _____

3. ריבוי טבעי מחושב כאשר מחסירים מהילודה את ה- _____

14 חלק י"ד – פרק 4 • גיאוגרפיה אנושית: אוכלוסייה והתיישבות – חישובים וקריאת נתונים

ענו בקצרה.

1. ביישוב נולדו השנה 60 תינוקות ונפטרו 25 אנשים. מהו הריבוי הטבעי?

2. לפי נתוני הגרף, כמה גדלה אוכלוסיית העולם בין שנת 1950 לשנת 2000?

3. ביישוב גרים 2,000 תושבים בשטח של 10 קמ״ר. מהי צפיפות האוכלוסין?

15 חלק ט"ו – פרק 5 • אקולוגיה, משאבי טבע ואנרגיה ירוקה – הכרת מושגי יסוד

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מהי אקולוגיה?

(א) מדע שחוקר את הקשרים בין יצורים חיים לסביבה (ב) מדע שחוקר את מזג האוויר בעולם

(ג) מדע שחוקר את תנועת כדור הארץ סביב השמש (ד) מדע שחוקר את קווי הרוחב והאורך

2. מהו תפקידו של היצרן בשרשרת מזון?

(א) מייצר מזון לעצמו בעזרת אור השמש (ב) אוכל בעלי חיים אחרים (ג) מפרק שאריות באדמה

(ד) שותה מים מהנהר בלבד

3. מי מפרק שאריות של צמחים ובעלי חיים ומחזיר חומרים לאדמה?

(א) יצרנים (ב) צרכנים ראשוניים (ג) צרכנים משניים (ד) פטריות וחיידקים

16 חלק ט״ז – פרק 5 • אקולוגיה, משאבי טבע ואנרגיה ירוקה – תרגול

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	מערכת אקולוגית מורכבת מרכיבים חיים בלבד, בלי רכיבים דוממים.	☐	☐
2	משאב מתחדש הוא משאב שהטבע יכול לחדש תוך זמן סביר.	☐	☐
3	פחם ונפט הם דוגמאות למשאבים מתחדשים.	☐	☐

17 חלק י״ז – פרק 5 • אקולוגיה, משאבי טבע ואנרגיה ירוקה – יישום ובניית שרשרת מזון

השלימו את המילה החסרה.

1. בשרשרת המזון עשב ← חגב ← ציפור, החגב נחשב ל _____

2. אנרגיית השמש היא דוגמה למקור אנרגיה _____

18 חלק י״ח – פרק 5 • אקולוגיה, משאבי טבע ואנרגיה ירוקה – התאמה וסידור

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. יצרן	___	**א.** ציפור
2. צרכן ראשוני	___	**ב.** פטריות וחיידקים
3. צרכן משני	___	**ג.** עשב
4. מפרקים	___	**ד.** חגב

19 חלק י״ט – פרק 6 • מים: מחזור המים ומקורות המים בישראל – היכרות עם המים בכדור הארץ

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	כ-71% משטח כדור הארץ מכוסים במים	☐	☐
2	רוב המים בכדור הארץ הם מים מתוקים	☐	☐
3	רוב המים המתוקים בכדור הארץ קפואים בקרחונים ובכיפות קרח	☐	☐
4	כל המים המתוקים בעולם זמינים מיד לשימוש בני האדם	☐	☐

20 חלק כ׳ – פרק 6 • מים: מחזור המים ומקורות המים בישראל – שלבי מחזור המים

השלימו את המילה החסרה.

1. כאשר השמש מחממת את מי הים והם הופכים לאדי מים, התהליך נקרא _____

2. כאשר אדי המים באוויר הגבוה מתקררים והופכים לטיפות שיוצרות עננים, התהליך נקרא _____

3. כאשר הטיפות בעננים נעשות כבדות ונופלות כגשם או שלג, התהליך נקרא _____

4. מים שמחלחלים לתוך האדמה ומצטברים מתחת לפני השטח נקראים _____

כרטיס יציאה

תן/תני דוגמה למושג אחד מכל אחת משש היחידות והסבר/י אותו במשפט אחד

מה ההבדל בין שני מושגים שהתבלבלת ביניהם בזמן התרגול, ואיך פתרת את הבלבול?

באיזה פרק הרגשת הכי בטוח/ה ובאיזה פרק תרצה/י לתרגל עוד?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀